

CORPORATE CREDIT MANAGEMENT

ECOLAB SERVICES POLAND SP. Z O. O.

Informacja dodatkowa

Materiał może być użyteczny, aby zrozumieć podstawowe pojęcia związane z finansami oraz księgowością

Robert Dyrz, PICM
rdyrz@picm.pl

Spis treści

Zrozumieć sprawozdania finansowe	1
Konto księgowe	8
Perspektywa kasowa a księgowa	9

Zrozumieć sprawozdania finansowe

Sprawozdanie finansowe stanowi „produkt” systemu informacyjnego rachunkowości, w którym prezentowane są informacje na temat sytuacji finansowej (**majątek oraz źródła jego finansowania: bilans**), dokonań (**przychody, koszty, wynik finansowy: rachunek zysków i strat**) oraz zmian sytuacji finansowej (**wypracowane w trakcie okresu sprawozdawczego przepływy pieniężne: rachunek przepływów pieniężnych**).

Każda jednostka, która prowadzi księgi rachunkowe zobowiązana jest do sporządzenia bilansu, rachunku zysków i strat oraz informacji dodatkowej. Jeżeli sprawozdania finansowe danej jednostki podlegają badaniu, musi ona dodatkowo sporządzić rachunek przepływów pieniężnych oraz zestawienie zmian w kapitale własnym. W przypadku określonych w regulacjach podmiotów oprócz sprawozdania finansowego zarządzający są zobowiązani sporządzić sprawozdanie z działalności.

Bilans dostarcza informacji na temat aktywów oraz źródeł finansowania. **Rachunek zysków i strat** dostarcza informacji na temat poziomu przychodów i kosztów oraz obowiązkowych obciążeń wyniku finansowego. **Rachunek przepływów pieniężnych** wskazuje obszary, w których generowane są przepływy pieniężne – źródła wpływów oraz kierunki wydatków środków pieniężnych. W **zestawieniu zmian w kapitale własnym** przedstawione są elementy kształtujące poszczególne składniki kapitału własnego. **Informacja dodatkowa** zawiera informacje uszczegóławiające pozycje pozostałych elementów sprawozdania finansowego, a także inne informacje potrzebne do oceny przedsiębiorstwa. Częścią informacji dodatkowej jest **polityka rachunkowości** obejmująca zasady klasyfikacji i grupowania zdarzeń gospodarczych do odpowiednich pozycji sprawozdania finansowego zgodnie z ich charakterem, metody wyceny bilansowej aktywów i pasywów, metody ustalania wyniku finansowego oraz sposób prezentacji informacji w sprawozdaniu finansowym.

W bilansie, rachunku zysków i strat, rachunku przepływów pieniężnych oraz zestawieniu zmian w kapitale własnym **prezentowane są informacje dotyczące bieżącego oraz poprzedzającego go roku obrotowego**. Zarządzający jednostką mogą dowolnie wybrać wariant, według którego prezentowane będą informacje **w rachunku zysków i strat, tj. porównawczy lub kalkulacyjny**. W przypadku wariantu porównawczego w rachunku zysków i strat w działalności operacyjnej prezentowane są koszty rodzajowe, natomiast w przypadku wariantu kalkulacyjnego koszty zgrupowane według funkcji. **Rachunek przepływów pieniężnych może być sporządzony metodą bezpośrednio lub pośrednią**. W przypadku metody bezpośredniej we wszystkich rodzajach działalności (operacyjna, inwestycyjna, finansowa) prezentowane są wpływy i wydatki. Jeżeli rachunek przepływów pieniężnych sporządzony jest metodą pośrednią, to

wówczas wpływy i wydatki prezentowane są w działalności inwestycyjnej i finansowej, natomiast w działalności operacyjnej prezentowany jest zysk netto oraz jego korekty.

BILANS

Aktywa bilansu wykazywane są według zasady rosnącej płynności, zaś pasywa według zasady rosnącej wymagalności. Warunkiem ujęcia zasobów majątkowych i zobowiązań w księgach i zaprezentowania ich w bilansie jest spełnienie kryteriów wynikających z ich definicji – odpowiednio aktywów i zobowiązań.

Aktywa dzielą się na trwałe i obrotowe. Do **aktywów trwałych** zaliczamy: wartości niematerialne i prawne, rzeczowe aktywa trwałe, należności długoterminowe, inwestycje długoterminowe oraz długoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

Aktywa obrotowe jest to część aktywów jednostki, która w przypadku: aktywów rzeczowych jest przeznaczona do zbycia lub zużycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub w ciągu normalnego cyklu operacyjnego, właściwego dla danej działalności, jeżeli trwa on dłużej niż 12 miesięcy, aktywów finansowych jest płatna i wymagalna lub przeznaczona do zbycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub od daty ich złożenia, wystawienia lub nabycia albo stanowi aktywa pieniężne, należności krótkoterminowych – obejmuje ogół należności z tytułu dostaw i usług oraz całość lub część należności z innych tytułów niezaliczonych do aktywów finansowych, a które stają się wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego, rozliczeń międzyokresowych – trwają nie dłużej niż 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Tabela 1. Uproszczona struktura bilansu; źródło: opracowanie własne

A. Aktywa (majątek) trwałe	A. Kapitał własny
I. Wartości niematerialne i prawne	I. Podstawowy
II. Rzeczowe aktywa trwałe (środki trwałe)	II. Rezerwy (zapasowy)
III. Należności długoterminowe	III. Z aktualizacji wyceny majątku
IV. Inwestycje długoterminowe	IV. Zysk (strata) z lat ubiegłych
V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	V. Zysk (strata) netto
B. Aktywa (majątek) obrotowe	B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania
I. Zapasy	I. Rezerwy na zobowiązania
II. Należności krótkoterminowe	II. Zobowiązania długoterminowe
III. Krótkoterminowe inwestycje finansowe	III. Zobowiązania krótkoterminowe
IV. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	IV. Rozliczenia międzyokresowe

Kapitał własny ujmuje się w księgach rachunkowych jednostki i wykazuje w bilansie z podziałem na rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki. Kapitał własny to część pasywów, która stanowi własne, niewymagające spłaty źródło finansowania aktywów, wypracowane przez jednostkę w postaci zysku lub wniesione przez właścicieli.

Wypracowany zysk może zwiększyć kapitał własny lub może zostać przeznaczony do podziału, czyli przeznaczony na dywidendę. **Kapitał (fundusz) własny prezentowany jest w bilansie w podziale na następujące grupy:**

- kapitał (fundusz) podstawowy,
- należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna),
- udziały (akcje) własne (wielkość ujemna),
- kapitał (fundusz) zapasowy,
- kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny,
- pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe,
- zysk (strata) z lat ubiegłych,
- zysk (strata) netto,
- odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna).

Postać **kapitału podstawowego** zależy od formy prawnej jednostki. Kapitał ten wykazywany jest w wartości nominalnej, w wysokości określonej w umowie lub statucie i wpisanej w rejestrze sądowym. Kapitał podstawowy może być podwyższony poprzez między innymi:

- przeznaczenie na ten cel kapitału zapasowego lub rezerwowego;
- objęcie udziałów w podwyższonym kapitale (spółka z o.o.);
- emisję nowych akcji (spółka akcyjna);
- przeznaczenie zysku po opodatkowaniu podatkiem dochodowym (spółki prawa handlowego).

Obniżenie kapitału podstawowego może nastąpić między innymi w następujących przypadkach:

- pokrycia straty bilansowej;
- umorzenia lub obniżenia liczby lub wartości udziałów (akcji) z zachowaniem zasad zawartych w kodeksie spółek handlowych, umowie lub statusie spółki, lub innych regulacjach obowiązujących jednostkę.

Kapitał (fundusz) zapasowy zależy od formy prawnej i przyjętych przez jednostkę zasad funkcjonowania. W spółkach cywilnych i osobowych prawa handlowego nie ma obowiązku tworzenia tego funduszu. Wielkość kapitału zapasowego może ulec zwiększeniu między innymi z następujących tytułów:

- z podziału zysku,
- z dopłat (na podstawie statutu spółki),
- agio (występuje wtedy, gdy akcje obejmowane są po cenie wyższej niż wartość nominalna, agio zwiększa kapitał zapasowy wartością pozostającą po pokryciu kosztów emisji akcji),
- z przeniesienia z kapitału z aktualizacji wyceny.

Wartość kapitału zapasowego może być zmniejszona między innymi w następujących przypadkach:

- pokrycia straty bilansowej,
- powiększenia kapitału zakładowego,
- zwrotu dopłat wspólników,
- umorzenia udziałów z czystego zysku,
- umorzenia akcji własnych.

W **kapitale z aktualizacji wyceny** ujmuje się tworzony obligatoryjnie fundusz z aktualizacji środków trwałych oraz tworzony na podstawie przepisów ustawy o rachunkowości kapitał z aktualizacji wyceny w przypadku przeszacowania inwestycji długoterminowych wycenianych w cenach rynkowych. Kapitał z aktualizacji wyceny nie podlega podziałowi.

Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe dzielone są na dwie grupy:

- kapitał tworzony obligatoryjnie, na przykład w wysokości nabytych akcji własnych,
- kapitał tworzony nieobligatoryjnie, który może być przeznaczony między innymi na pokrycie strat.

Zysk (stratę) z lat ubiegłych wykazuje się jako:

- nierozliczony zysk z lat ubiegłych – wartość dodatnia,
- nierozliczoną stratę z lat ubiegłych – wartość ujemna.

Wartość ta powinna wynikać z zatwierdzonych sprawozdań finansowych. W pozycji tej może być również wykazana korekta błędu popełnionego w latach poprzednich oraz zmiany polityki rachunkowości.

Zysk (strata) netto – w tej pozycji ujmowany jest osiągnięty zysk (lub poniesiona strata) w kwotach wykazanych w rachunku zysków lub strat.

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

Rachunek zysków i strat (RZiS) stanowi obok bilansu najważniejszy element sprawozdawczości finansowej przedsiębiorstwa. Bilans informuje o stanie majątku przedsiębiorstwa i źródłach jego finansowania, natomiast rachunek zysków i strat zawiera informacje o wielkości strumieni. Poszczególne elementy sprawozdania finansowego są ze sobą powiązane, ponieważ odzwierciedlają różne aspekty tych samych operacji gospodarczych.

W RZiS są wykazywane z jednej strony przychody i zyski przedsiębiorstwa, a z drugiej koszty ich uzyskania, ewentualne straty nadzwyczajne oraz obciążenia podatkiem dochodowym. Ostateczny wynik może być zyskiem (wynik dodatni) lub stratą (wynik ujemny).

Na wynik finansowy przedsiębiorstwa wpływają:

- a) wszystkie przychody uzyskane ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, uzyskane z pozostałej działalności operacyjnej oraz uzyskane dzięki tym operacjom finansowym,
- b) koszty uzyskania przychodów,
- c) zyski i straty nadzwyczajne.

Przychodami określa się wszystkie korzyści ekonomiczne, jakie przedsiębiorstwo osiągnęło w danym okresie sprawozdawczym. Każda z tych korzyści ma określoną wartość, dającą efekt w postaci zwiększenia się aktywów będących w dyspozycji przedsiębiorstwa lub też zmniejszenia się wartości zobowiązań, którymi przedsiębiorstwo jest obciążone. O przychodach można mówić, gdy wymienione korzyści dają w efekcie wzrost lub zmniejszenie niedoboru kapitału własnego przedsiębiorstwa, ale owa zmiana pozycji kapitału własnego nie może mieć miejsca poprzez wniesienie środków przez udziałowców.

Kosztami nazywamy wszystkie obciążenia korzyści ekonomicznych, jakie dana jednostka gospodarcza ponosi w danym okresie sprawozdawczym. Każde tych obciążeń ma określoną wartość, dające efekt w

postaci zmniejszenia się wartości aktywów będących w dyspozycji przedsiębiorstwa lub też zwiększenia się wartości zobowiązań i rezerw, którymi przedsiębiorstwo jest obciążone. O kosztach można mówić, gdy wyżej wymienione obciążenia dają w efekcie spadek lub zwiększenie niedoboru kapitału własnego przedsiębiorstwa, ale owa **zmiana pozycji kapitału nie może mieć miejsca poprzez wycofanie środków przez udziałowców**.

Rachunek zysków i strat opiera się na zasadzie memoriału, czyli przychody ze sprzedaży są księgowane z chwilą wystawienia faktury, niezależnie od tego, czy były z tym związane świadczenia pieniężne. Do przychodów danego okresu wlicza się łączną wartość sprzedaży osiągniętą w czasie sprawozdawczym bez względu na okres, w którym wyprodukowano sprzedane produkty lub towary.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami przedsiębiorstwa w Polsce mogą zestawiać rachunek zysków i strat w **wariancie kalkulacyjnym lub porównawczym**. Różnica między nimi polega na sposobie ujmowania kosztów działalności podstawowej.

Tabela 2. Rachunek zysków i strat; źródło: Zarządzanie finansowe w przedsiębiorstwie, Wiesław Janik i Artur Paździor, Politechnika Lubelska, Lublin 2011

Rachunek zysków i strat (wariant porównawczy)	Rachunek zysków i strat (wariant kalkulacyjny)
Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi, w tym: I. Przychody netto ze sprzedaży produktów II. Zmiana stanu produktów (zwiększenie – wartość dodatnia, zmniejszenie – wartość ujemna) III. Koszt wytworzenia produktów na własne potrzeby jednostki IV. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, w tym: I. Przychody netto ze sprzedaży produktów II. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów
Koszty działalności operacyjnej I. Amortyzacja II. Zużycie materiałów i energii III. Usługi obce IV. Podatki i opłaty, w tym: – podatek akcyzowy V. Wynagrodzenia VI. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia VII. Pozostałe koszty rodzajowe VIII. Wartość sprzedanych towarów i materiałów	Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów, w tym: I. Koszt wytworzenia sprzedanych produktów II. Wartość sprzedanych towarów i materiałów
	Zysk (strata) brutto ze sprzedaży (A–B)
	Koszty sprzedaży
	Koszty ogólnego zarządu
	Zysk (strata) ze sprzedaży (C–D–E)
	Pozostałe przychody operacyjne
	Pozostałe koszty operacyjne
	Zysk (strata) z działalności operacyjnej (F+G–H)
	Przychody finansowe
	Koszty finansowe
	Zysk (strata) z działalności gospodarczej (I+J–K)
	Wynik zdarzeń nadzwyczajnych (M.I.–M.II.)
	Zysk (strata) brutto (L+M)
	Podatek dochodowy
	Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)
	Zysk (strata) netto (N–O–P)

Wyodrębnienie zysków i strat nadzwyczajnych w rachunku zysków i strat pozwala uświadomić sobie, jaki wpływ mają one na wynik finansowy przedsiębiorstwa:

- ✓ do **zysków nadzwyczajnych** zaliczamy zyski wynikające ze zdarzeń losowych, a w szczególności przyznane lub otrzymane od zakładów ubezpieczeniowych odszkodowania za straty w składnikach majątkowych spowodowane tymi zdarzeniami oraz równowartość nadających się do dalszego wykorzystania składników majątkowych objętych zdarzeniami losowymi
- ✓ do **strat nadzwyczajnych** zaliczamy wszystkie straty związane ze zdarzeniami losowymi, a w szczególności wartość szkód nie objętych ubezpieczeniem oraz koszty usuwania skutków tych zdarzeń w części nie objętej ubezpieczeniem.

Pozwala to również przedsiębiorcy podjąć stosowne kroki, aby zapobiegać powstawaniu strat nadzwyczajnych lub przynajmniej ich ograniczaniu w przyszłości.

Jeżeli przedsiębiorstwo wypracowuje zysk netto w danym okresie obrotowym, to może on zostać podzielony dopiero w roku następnym.

Jeżeli przedsiębiorstwo rejestruje stratę netto w danym okresie obrotowym, to jest ono zobowiązane pokryć ją ze środków własnych.

Rachunek zysków i strat jest uzupełniany o dane, które mają służyć ustaleniu podstawy, od której będzie naliczony podatek dochodowy. Podawane są w tym miejscu koszty i straty poniesione przez przedsiębiorstwo, które na mocy prawa podatkowego nie mogą być uznane za koszty uzyskania przychodu.

Rachunek zysków i strat jest wykorzystywany łącznie z bilansem do konstrukcji różnorodnych wskaźników, stanowiących podstawę oceny sytuacji finansowej firmy oraz pomiaru efektywności gospodarowania.

RACHUNEK PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Rachunek przepływów pieniężnych (ang. *cash flow*) pozostaje w ścisłym związku z bilansem i rachunkiem zysków i strat. Jest cennym źródłem informacji o sytuacji finansowej przedsiębiorstwa, których nie mogą dostarczyć bilans czy rachunek zysków i strat z uwagi na fakt, że sporządzane są wyłącznie metodą memoriałową.

Analiza rachunku przepływów pieniężnych daje pogląd na rezultaty prowadzonej polityki finansowej, ułatwia sporządzanie planów finansowych w dostosowaniu do założeń strategii rozwojowej oraz pozwala na późniejszą kontrolę ich realizacji.

Rachunek przepływów pieniężnych może być sporządzany przez przedsiębiorstwo dwiema metodami: (1) **bezpośrednią** i (2) **pośrednią**.

Obydwie metody sporządzania rachunku *cash flow* dotyczą tylko działalności operacyjnej, natomiast **przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej i finansowej zawsze wykazywane są metodą bezpośrednią**.

Klasyfikacja rodzajów działalności w *cash flow* obejmuje:

- ✓ **przepływy z działalności operacyjnej** – głównie transakcje gotówkowe, brane pod uwagę przy ustalaniu zysku ze sprzedaży oraz zmiany w bieżących aktywach i pasywach, a więc jest to działalność przysparzająca środków w zależności od profilu prowadzonej działalności (produkcji, świadczenia usług, handlu);

- ✓ **przepływy z działalności inwestycyjnej** – polega na nabywaniu lub zbywaniu składników aktywów trwałych i krótkoterminowych aktywów finansowych oraz wszystkich z nimi związanych pieniężnych kosztów i korzyści;
- ✓ **przepływy z działalności finansowej** – polega głównie na pozyskaniu własnych i obcych długoterminowych źródeł finansowania w postaci emisji akcji i obligacji, leasingu, kredytów oraz ich spłacie i obsłudze.

Różnica pomiędzy rachunkiem przepływów pieniężnych a rachunkiem zysków i strat sprowadza się do odmiennego podejścia do tych rachunków; **kasowego dla cash flow, memoriałowego dla rachunku zysków i strat.**

Ponadto rachunek *cash flow* pozwala na ocenę przyszłych przepływów, których obecna wartość jest podstawą do ustalenia różnych wariantów kredytowania czy inwestowania. Dostarcza odpowiedzi na wiele ważnych pytań z punktu widzenia zarządzania finansami przedsiębiorstwa; na przykład:

- w jakich obszarach działalności pozostaje najwięcej środków pieniężnych?
- Jakie obszary je najbardziej absorbują?
- Czy finansowanie przedsiębiorstwa nastąpiło w drodze podwyższenia kapitałów własnych lub zaciągnięcia kredytów?
- Czy nabyte zostały długoterminowe papiery wartościowe?
- Ile spłacono kredytu?

Wynik końcowy tego rachunku wskazuje na zmiany zasobów pieniężnych przedsiębiorstwa, które obejmują stany rachunków bankowych, gotówki w kasie oraz czeków, weksli, bonów skarbowych i pieniężnych.

Rachunek przepływów pieniężnych mierzy dokonania przedsiębiorstwa w ciągu określonego czasu w kategoriach pieniężnych (zasada kasowa). Prezentuje ono efekty zarządzania płynnością finansową tj. wpływami (strumienie pieniężne na wejściu) i wydatkami (strumienie pieniężne na wyjściu).

Sporządzenie rachunku przepływów środków pieniężnych odbywa się etapowo:

I etap – sporządzenie bilansu zmian,

II etap – wykorzystanie informacji zawartych w rachunku zysków i strat oraz informacji dodatkowej,

III etap – sporządzenie rachunku przepływów środków pieniężnych.

Bilans zmian powstaje w wyniku porównania i wyciągnięcia różnic wielkości bilansowych na początek i koniec określonego okresu obrachunkowego. W wyniku tego porównania różnice ujmuje się w dwóch grupach:

- I. **Źródła pochodzenia środków:** zmniejszenie aktywów (skąd?) oraz zwiększenie pasywów
- II. **Kierunki wykorzystania środków:** zwiększenie aktywów (na co?) oraz zmniejszenie pasywów

Interpretacja jest następująca:

I. Zmniejszenie aktywów, np. należności, co oznacza, że musiały one być zapłacone – nastąpił wpływ środków pieniężnych,

II. Zwiększenie pasywów, np. kredytów bankowych oznacza, że zostały one zaciągnięte – nastąpił wpływ środków pieniężnych,

III. Zwiększenie aktywów, oznacza nabycie np. aktywów trwałych,

IV. Zmniejszenie pasywów np. zobowiązań oznacza wydatek środków pieniężnych.

Informacja dodatkowa należy do obowiązkowego elementu sprawozdania finansowego. Podaje się w niej dane nie ujęte w bilansie oraz w rachunku zysków i strat, a także wyjaśnienia niezbędne do tego, by sprawozdania finansowe przedstawiało rzetelnie i jasno sytuację majątkową i finansową firmy, jej wynik finansowy i rentowność. Ponadto informacja dodatkowa jest również ważnym źródłem danych dla sporządzenia rachunku przepływów pieniężnych.

Konto księgowe

Konto księgowe to specyficzne dla rachunkowości **urządzenie ewidencyjne, które służy do bieżącego ujmowania operacji gospodarczych**. Operacje gospodarcze zapisane na koncie podlegają sumowaniu, tworząc **obroty konta**, czyli sumę zapisów po jednej stronie konta.

Konto księgowe **służy do grupowania jednorodnych operacji gospodarczych** w celu odzwierciedlenia stanu i zmian określonego składnika aktywów, pasywów lub wyników (kosztów, przychodów, strat i zysków nadzwyczajnych). Zapisy na kontach dokonywane są najczęściej w mierniku pieniężnym.

Z pojęciem **obrotu konta** związane jest **saldo konta**, które jest różnicą pomiędzy obrotami konta. Konto księgowe może wykazywać dwa rodzaje sald:

- saldo początkowe (Sp) – określające stan składnika na początek okresu sprawozdawczego,
- saldo końcowe (Sk) – mówiące o stanie składnika na koniec okresu sprawozdawczego.

Każde konto księgowe zawiera następujące elementy:

- 1) **Nazwę konta** (dostosowaną do istoty ujmowanych na nim składników lub zjawisk gospodarczych).
- 2) **Symbol cyfrowy** (ułatwiający jego identyfikację).
- 3) **Dane identyfikacyjne operacji**, tj.: datę dokonania operacji, datę zapisu, numer dowodu księgowego, treść operacji.
- 4) **Kwotę** operacji.

Konto księgowe dwustronne, tzw. "konto teowe (T)" wykazuje dwie strony:

- strona lewa – nosząca nazwę **Debet (Dt)** lub Winien (Wn), gdzie zapisanie operacji gospodarczych określa się jako: obciążenia konta lub zapisanie w ciężar konta,
- strona prawa – nosząca nazwę **Credit (Ct)** lub Ma (Ma), w przypadku, którego zapisanie operacji nosi nazwę: uznania konta lub zapisania na dobro konta.

Z funkcjonowaniem kont księgowych wiążą się następujące czynności:

- założenie konta,
- otwarcie konta,

- ewidencja operacji gospodarczych,
- zamknięcie konta.

Tabela 3. Konto księgowe; źródło: opracowanie własne

NAZWA KONTA	
Winien (Wn) Debet	Ma Credit
Zapisy wartości stanów lub zmian	Zapisy wartości stanów lub zmian
Σ Obrót Wn	Σ Obrót Ma
Saldo Ma (Obrót Wn > Obrót Ma)	Saldo Wn (Obrót Wn < Obrót Ma)
Σ	Σ

Można wyróżnić następujące (podstawowe) rodzaje kont:

- 1) **Konta bilansowe** (konta księgi głównej) – ewidencjonuje się na nich składniki aktywów i pasywów bilansowych:
 - konta aktywne – odpowiadają składnikom aktywów,
 - konta pasywne – odpowiadają składnikom pasywów,
 - konta aktywno-pasywne – mogą występować jednocześnie po stronie aktywów i pasywów bilansu.
- 2) **Konta wynikowe** (procesowe) – służące do ewidencji kosztów (strat) i przychodów (zysków).

Dodatkowo, ze względu na szczegółowość prezentowanych informacji, konta księgowe można podzielić na:

- 3) **Konta syntetyczne** – charakteryzujące się wyższym stopniem agregowania operacji gospodarczych niż konta analityczne.
- 4) **Konta analityczne** (konta ksiąg pomocniczych) – prowadzone są do kont syntetycznych (księgi głównej) w celu prowadzenia szczegółowej ewidencji. Sumy obrotów i sald kont analitycznych muszą zgadzać się z obrotami i saldami konta syntetycznego, do którego są prowadzone.

Perspektywa kasowa a księgowa

Z dotychczasowych rozważań wydawać by się mogło, że sprawozdaniem, które w pełni odzwierciedla przebieg całości różnych zjawisk ekonomicznych w przedsiębiorstwie jest rachunek zysków i strat. Ma przecież dynamiczny charakter – przedstawia wartość osiągniętych w okresie wielkości finansowych (a nie jak bilans – statyczny układ odzwierciedlający jedynie stan na dany moment w czasie).

Nie jest to jednak pełna prawda, przynajmniej w kontekście wymogów uzyskania informacji dotyczących poziomu wygenerowanych strumieni pieniężnych, wpływów i wydatków, w szczególności z podziałem na operacyjny, inwestycyjny i finansowy obszar funkcjonowania przedsiębiorstwa.

Wbrew pozorom, **rachunek zysków i strat ma mniejszą wartość poznawczą niż się może wydawać**. To prawda, że **pozwała wyznaczyć poziom wytworzonego w okresie zysku i określić wielkość osiągniętej sprzedaży**. Pamiętajmy jednak, że jednocześnie **nie przedstawia tych wielkości w ujęciu pieniężnym, tylko z punktu widzenia zapisów księgowych**, które – zgodnie z obowiązującymi przepisami rachunkowości – muszą mieć miejsce w określonych momentach (zasada memoriałowa), nie zawsze odzwierciedlających równoważne im wpływy i wydatki o charakterze czysto pieniężnym.

Większe znaczenie ma idea, że wynik netto nie jest do końca właściwym miernikiem efektywności firmy, a tym samym nie powinien być głównym wyznacznikiem skuteczności przedsiębiorstwa i podstawą podejmowania różnorodnych decyzji. Spójrzmy na prosty przykład, który pomoże nam to lepiej zrozumieć.

Przykład 1

Oceniono dwie firmy wg wskaźnika rentowności netto.

	Firma A	Firma B
Przychody ze sprzedaży	1 000	1 000
Wynik netto	200	400
Rentowność netto	20%	40%

Uwzględniając tylko poziom rentowności można uzyskać przeświadczenie, że w firmie B efektywność gospodarowania jest dużo wyższa. Niestety są to fałszywe wnioski. Popatrzymy na bardziej szczegółowy układ rachunku wyników.

	Firma A	Firma B
Przychody ze sprzedaży	1 000	1 000
Koszty operacyjne	800	1 200
Wynik operacyjny	200	-200
Zysk nadzwyczajny	-	600
Wynik netto	200	400
Rentowność netto	20%	40%

Jak widać, tak naprawdę dodatni wynik z całości działalności został osiągnięty dzięki zaksięgowaniu zysku nadzwyczajnego, który wynika z umorzenia zobowiązań przez wierzycieli w ramach postępowania układowego. Oczywiście, również nie wiąże się z żadnym wpływem pieniężnym.

W tym przypadku wyznacznik efektywności jakim jest wskaźnik rentowności netto nie jest najwłaściwszy i może być bardzo mylący.

Rachunek zysków i strat opisuje zdarzenia, które zaszły w danym okresie biorąc pod uwagę wielkości księgowe, czyli przychody i koszty, które dotyczą tego okresu. Nie oznacza to, że wszystkie przedstawione zdarzenia wiązały się odpowiadającymi im zdarzeniami o charakterze pieniężnym. Oznacza to jednocześnie, że pod uwagę brane są zarówno te właśnie zdarzenia, jak i takie, których efekt pieniężny mógł mieć miejsce w okresie poprzedzającym albo dopiero nastąpi w przyszłości (ale nie musi – w

w niektórych przypadkach może się bowiem zdarzyć, że konkretny przychód nigdy nie zamieni się w taki sam wpływ pieniężny, a koszt nie będzie się wiązał z takim samym wydatkiem). Reasumując – to, że w rachunku zysków i strat pojawia się przychód ze sprzedaży nie oznacza to, że do jednostki gospodarczej wpłynęła równoważna kwota gotówki.

Przykład 2

W firmie miała miejsce następująca operacja gospodarcza – sprzedaż za 500.000 zł (na tyle wystawiono fakturę odbiorcy). Pojawi się zatem przychód netto ze sprzedaży w tej wysokości (zakładamy teoretyczny brak kosztów i podatku dochodowego, czyli równocześnie zysk netto również 500.000 zł). Faktura będzie zapłacona np. za 30 dni i do tego momentu powstanie równolegle należność od odbiorcy w tej samej kwocie, oznaczająca nie opłaconą część sprzedaży.

Rachunek zysków i strat będzie wyglądał następująco:

Przychód ze sprzedaży	500 000
Zysk netto	500 000

Bilans będzie wyglądał następująco:

AKTYWA		PASYWA	
należności	+500 000	Zysk netto	+500 000
SUMA	+500 000	SUMA	+500 000

A rachunek przepływów pieniężnych będzie wyglądał tak:

Wynik netto	500 000
Zmiana stanu należności *	-500 000
Zmiana stanu gotówki	0

*) w tym przypadku ich wzrost, czyli wynik korygujemy ze znakiem minus

Z punktu widzenia gotówki nic tak naprawdę nie zaszło. Stan środków pieniężnych nie zmienił się, pomimo że firma wykazuje przychód i zysk.

Analogicznie, jeśli pojawia się koszt – nie oznacza to jeszcze, że przedsiębiorstwo już wydało pieniądze (niezapłacony koszt pojawia się w tym przypadku w zobowiązaniach).

Z kolei fakt, że rachunek zysków i strat jest neutralny na zachodzącą operację gospodarczą, nie oznacza, że ta operacja nie wpływa na zmianę stanu gotówki. Wręcz przeciwnie, wiele operacji ekonomicznych wiąże się z wydatkiem lub wpływem pieniędzy, choć nie muszą mieć odzwierciedlenia w wyniku finansowym (czyli nie generują przychodów czy kosztów, które prezentuje rachunek zysków i strat).

Przykład 3

W firmie miała miejsce następująca operacja gospodarcza – zakupiono materiały do produkcji za 100.000 zł (założmy, że w firmie było już 100.000 zł gotówki, z kapitału własnego).

W bilansie nastąpią poniższe operacje:

AKTYWA		PASYWA	
Zapasy materiałów	+100 000	Kapitał zakładowy	100 000
Gotówka	0*		
SUMA	+100 000	SUMA	100 000

A rachunek przepływów pieniężnych będzie wyglądał tak:

Wynik netto	0
Zmiana stanu zapasów *	-100 000
Zmiana stanu gotówki	-100 000

*) w tym przypadku ich wzrost, czyli wynik korygujemy ze znakiem minus

Brak operacji w rachunku zysków i strat.